

Safet Sijarić

Specijalna nagrada za
autentičnost pripovijedanja

IGBAL I BREZ IGBAL

Strini Zlati, koja je ovo znala – onako uz prednju il' pletnju – sa zadivljujućom lahkoćom ispričovijedati. I unuku joj Feridu, u znak zahvalnosti za podsjećanje na pojedine segmente njene priče

Niko ne može znati kakva sreća kog u životu čeka. Da neko kaže ovaj će biti na svom putu igbali, a onaj neće... Jok, nek je i evlijah!

Bila u dno Godijeve, u Smaila Cekuljanina, djevojka takva kao da je od sedefa sazdana, a oči joj – od modra dragulja. Pa se za tu krasotu njenu čulo čak do Rožaja. Ima u Bihoru, u mjestu tom i tom, u čovjeka tog i tog, ljepotica „sam' taka". I pokrenu se Rožajci da je prose tamo za nekog njihovog begovića. „Mi smo vi došljji, z božim bismiljetom, da ištemo vašu Vasviju za u dom Ganički, čuveni. Salj nju željimo; za drugu nećemo da znamo." Ljudi pripisani, ozbiljni, svaka izgovorena im tvrda kao tuč, i dadnu njezini (vala na riječ, da ne bi prosce tu vrćali na toliku daljinu) izun, za u kuću begovsku. Jes' prekosvijeta no... šta ćeš – ne more vazda u blizu da se probere.

Pozavidi, bogami, selo. A kako i ne bi! Šala nije – u begova! Ne ide svaka u begova.

Lijepo narod zavidi i porodica se veseli, kao da uzima a ne – daje, dovodi, a ne – ispraća. Slatku prinosi! Tako se bilo zadovoljno i sretno. Pa i djevojka se nadala svemu najboljem. Nadala i – uznosila se, letjela. No, šta će biti?

Naiđe jednog dana, negdje pred sami dolazak svatova, kroz Cekule nekakva sirota, bogoradeći da joj se „šta goj dadne". A džais je onog ko udari na vrata zovnuti u kuću, ma ko bio. I uvede Smajovica, dobra Halida, Lika, ovu sirotu da šta popije i prezalogaji.

„A otkalen si, ženo?", koliko da razgovori nevoljnicu, pitala je u neki vakat, pošto malo jede.

„Vala ja, hanuma – kad me pitaš – od Rožaja."

„Od Rožaja?"

Kao da ne doču najbolje.

„Od Rožaja, bogme.”

„Čak otut?”

„E, vala, čak.”

„Bože, bože...”, čudi se Lika, Smajovica. „I dovlen te noge donijele...”

„Hee, moja ti, hanuma... Dokljen će gladna i nuždana i’sana za komatom ‘ljeba odnijet. Dokljen je dunjaluka, eto dokljen.”

„Ja”, shvati ova. „Pa, ka’ si od Rožaja, rahđele”, dosjeti se, „baž bi’, eto, imala da te priupitam nešto. Al’ sve kako jeste da mi rekneš. Ak’ umedneš.”

„Vala hoću, hanuma, rej ću. Salj ak’ umednem.”

„Pa kad veliš tako, bogoti znaš li za tog momka begofskoga što se ženi sat odovut?”

„Heh, kako ne bi’ znala, moja ti. Jok to da znam za njega, no sam ga i očima ‘vijem moijem gljedala, baš ka ‘vo tebe sat što gljedam. I sve ti o njemu znam.”

„Jelde? Pa kad je tako, bogoti mi reci kakaf je na oči.”

„Ih, kakaf!”, grahne žena, sretna što može toliko lijepog reći. „Ka cviet, eto kakaf je.”

„E bogoti?”, milo majci Vasvinoj ovo da čuje.

„Jes’, vala. Ljiej, pa niedan mu mladić na ta’ kraj, ja bi’ rekla, nie po ljepoti ravan.”

„Eh, eh, eh”, zadovoljna ova. „Tako, veliš.”

„Salj tako. Drukše da rekнем, slagala bi’ te.”

„Ete. A u dušu kakaf li je?...”

„I u dušu, vala... Ka meleć, eto kakaf je. I pobožan – svija pet vakata klanja.”

„Momak brez mahane, kako mi ispriča.”

„Brez mahane”, potvrdi žena. „Sem to što je niem.”

„Nijem?!...” Prenerazi se Smajovica.

Sirota se zbuni, ujede se za jezik. „Nieste čulji...”

„Bogoti nijem?!”

„Vala niem“, prevali ova. Nije se sad imalo kud. Učinjenu poslu, što se rekne, mahane nema.

„Nijem a klanja?...“ Za slamku se hvata majka Vakina.

„Svija pet vakata.“

Smajovica se na to sniže na pod. Sirota skoči zaprepaštena, prepadnuta. Sijeva očima kao da je ubi.

Sjati se kuća. Polij, zalij...!

Pade žena u postelju. Dan-noć. A kad izbiju svatovi...

Izađe pred njih brat Vasvin, Zećir, smrknut kao oblak pred nepogodu.

„Mi đevojku ne damo! Nije nam rečeno da je momak nijem.“ Hee!

„Šta, ne date?... Devojkuljalj' glavu – mi se brez jednog ne vrcemo. Imalo se vakta za raspitat.“

Haj, šta da se radi?... Zijaniće nesretni roditelji Zeća, sina jedinca... Boj će nastat, ljudstvo izginut...

Svati poludjeli, uzavreli. Uzvrtjeli se na konjima, ljuti i opasni. Puške otkočene...

„Stan'te malo, pritahirite“, iskoči pred svatove domaćin, Smajo. „Dok se saberemo 'vamo i sednemo minut jal' dva te povijećamo...“

I dosjete se, u toj mucu i nevolji, da sprema dijete, sinčića Zećovog, po mlađu sestru Vakinu tamo uz ovce, veselu Ajkunu, koju je, grdnicu, bio spopao nekakav lišaj pa joj glava sva ćelava.

„Ha, šta hoj?...“, začudi se ova kad joj bratanićstigne.

„Haj' kući – udaješ s' u Rožaje, mesto Vake.“ Sve je mali razumio.

„Kukuj mene, u kako Rožaje?... Ja da s' udam 'vaka?...“

„Vala taman taka.“

„Jadnoj mene!...“, procvili čobanica, Ajka sirota. „Kukavici...“

„Ništa ne jadikuj i ne kukaj, no haj'“

I djevojče, šta će, spuči šipke i, popritvrdivši frculu – kakući.

Ovamo je njeni – ljuti kao risovi – ni jenđe unutra ne pozvavši ured, zabrade, obuku u nevjestacko i malo je ohrabre te je po svatovskom ručku, obavljenom u preuređenoj izbi, isture napolje. „Eve vi đevojka! Da ne bi puklo.“

I svati mladu na konja pa iz pušaka uvis te, sretni i zadovoljni, obrni za Rožaje. A kad su je doveli, imalo se šta vidjeti – dobili ćelavu nevjestu. Mladoženja se, grdnik, prenerazio, zapanjio.

No, ti Rožajci nema šta ne znaju. Našli po planinama nekakve trave, šta li, pa spravili mehleme i tim je mazali te je zaliječili, pa kad je došla u prviče, da vidiš! Sunce grije iz nje, kako se proljepšala. I lijepo joj krenula kosa, taman kao ono trava kad nagušća po kosidbi, otava. A zanapredovala odiva u tom imaću i rahatluku, da je ne prepoznaš. Te obučena i nagizdana, da se oči nagledati ne mogu. Kao sve begovica! A i taj joj đuvegija gledan i pripisan – dah da ti stane. I nekako dobar i amelan – smjesta ga zavoliš. Ne zbori, ali duševan, pa to čehre njegovo samo progovara. Nju haje – dušu daje. (Da ne pričamo kad su ovi otišli tamo pa vidjeli gdje im odiva živi, u kakav saraj i spremu je zalegla).

Eto, tako je bilo s mlađom, Ajkom.

A ovu ovamo, nesretnu Vaku, zapadne, jedna majko, jedan baksuz u nekom zlu i kršu gore vrh Bihora, bespuću i divljini, ni da mre ni da živi. I ubio je trk i rizik, satrla stud i slotu, pa srušnjala i nekako se smračila i ucrnjela, da se prepadneš od nje. E, taj joj srećo, vala, zbori, al' šta zbori?... Usta što otvori, svaku joj grdu i poganjštinu sruči. Što ima na svijetu neljudske i uvredljive on joj svali, i još poneku joj izmisli te dotovari. I psovke što postoji, on joj skreše. Majku i, stakfirulah, bož'u majku. Al' prosto mu sve, no je još i bije, hrđa, držalom odsjekire.